

EWOLUCJA EUROPEJSKIEGO STANOWISKA WOBEC POLITYKI MIEJSKIEJ W LATACH 1975-2007

Abstrakt. Artykuł przedstawia ewolucję wspólnego stanowiska Unii Europejskiej w stosunku do obszarów miejskich od roku 1975, kiedy został utworzony Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, aż do podpisania Karty lipskiej. Wobec braku formalnych podstaw do tworzenia polityki miejskiej jako odrębnej polityki unijnej zarówno Komisja Europejska, jak i Parlament szukają od dłuższego czasu innej drogi oddziaływania, m.in. poprzez inicjatywy wspólnotowe (URBAN, Urbact) oraz poprzez dokumenty nieformalne wytyczające wspólne kierunki rozwoju miast europejskich, będące wspólnym głosem państw członkowskich o dużym znaczeniu politycznym. Przyświeca im także inny cel: podkreślenie roli miast w rozwoju Europy i pobudzenie debaty na temat zrównoważonego rozwoju miast w krajach członkowskich.

Celem artykułu jest prześledzenie zmian w podejściu do rozwoju miast w tych dokumentach, a także wskazanie powiązań między nieformalnie tworzoną wykładnią europejskiej polityki miejskiej, a innymi unijnymi politykami szczegółowymi, w tym polityką przestrzenną.

Słowa kluczowe: polityka miejska, Unia Europejska, „Karta lipska”.

Brak legislacyjnych kompetencji UE w zakresie rozwoju miast i polityki miejskiej przesądza o jej nieformalnym charakterze w polityce Unii Europejskiej. Mimo że problemy rozwoju miast zostały już dawno we Wspólnocie Europejskiej zauważone i są przedmiotem debaty od lat osiemdziesiątych, nadal główną instytucją wykonawczą, która oddziałuje na rozwój miast jest Dyrekcja Generalna (DG) ds. Polityki Regionalnej¹, nie istnieje natomiast osobny urząd powołany do realizacji zadań polityki miejskiej. Wiąże się to przede wszystkim z pominięciem kwestii miast na etapie tworzenia UE, co potem powtórzyło się w Traktacie Amsterdamskim z 1997 r., w którym ostatecznie podkreślono rolę polityki regionalnej jako

---

¹ Mimo że działalność tego resortu obejmuje przede wszystkim politykę UE wobec regionów, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej ma jednak znaczny wpływ na społeczno-ekonomiczne funkcjonowanie miast. W latach 1989-2006 uruchomiono kilka inicjatyw programowych w stosunku do miast (m.in. UPP I, UPP II, URBAN, URBAN II, Urban Audit I). DG ds. Polityki Regionalnej odgrywa decydującą rolę w przyznawaniu środków na Cel 2, a więc pomocy dla obszarów miejskich dotkniętych trudnościami strukturalnymi. Druga instytucja polityki unijnej, której zakres działania krzyżuje się z zakresem polityki miejskiej, to Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans. Jej kompetencje wiążą się z przyznawaniem środków finansowych w części Celu 1 i 2 z puli Europejskiego Funduszu Społecznego – EFS (*European Social Fund*), Celu 3 i w ramach inicjatywy wspólnotowej EQUAL. W związku z tym DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Równości Szans ma niebagatelny wpływ na społeczno-ekonomiczne aspekty funkcjonowania europejskich miast. Podobny, pośredni wpływ na politykę miejską mają Dyrekcja Generalna ds. Transportu (poprzez wytyczne Białej Księgi UE dotyczące włączenia kompleksowych rozwiązań w zakresie transportu miejskiego do zintegrowanej polityki zrównoważonego rozwoju regionalnego), Dyrekcja Generalna ds. Środowiska (poprzez system wskaźników oraz wytyczne dotyczące zrównoważonego rozwoju również na obszarach miejskich) oraz Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury (poprzez programy „Dziedzictwo kulturalne i miasto jutra”, „Europejskie miasta kultury” oraz „Miasta bliźniacze”) (Berg L. van den, Braun E., Meer J. van der, 2007, [3], s. 46-49).

podstawowego narzędzia wspierania rozwoju krajów członkowskich UE i wyrównywania różnic między nimi².

W początkowym okresie (1975-1988) tworzenia polityki europejskiej całkowicie pominięto politykę miejską, powstały natomiast zręby polityki regionalnej i podstawowe instrumenty oraz instytucje finansowe, przede wszystkim założony w 1975 r. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF – *European Regional Development Fund*).

W latach 1989-1993 miasta zaczynały być już obecne w polityce europejskiej, jednak ciągle na marginalnej pozycji: w 1991 r. podjęto zakończoną niepowodzeniem próbę włączenia polityki miejskiej do kompetencji Komisji Europejskiej po opublikowaniu w 1988 r. raportu dotyczącego kurczenia się miast Europy Zachodniej (*Cheshire Report*). Opublikowany w 1992 r. kolejny raport (*Parkinson Report*) zapowiadał renesans miast europejskich na początku lat dziewięćdziesiątych i sugerował wykorzystanie tego potencjału. Bezpośrednim wynikiem raportu było uruchomienie pilotażowego projektu miejskiego (UPP – *Urban Pilot Projects*), co było pierwszą oznaką tworzenia wspólnotowej polityki miejskiej³.

Kolejne lata, 1994-1999, to przede wszystkim sfinansowanie z funduszy strukturalnych drugiego pilotażu (UPP II) oraz pierwszego wspólnotowego programu miejskiego, Inicjatywy URBAN, która obejmowała działania na obszarach miejskich o cechach kryzysu społecznego⁴. Komisja Europejska dążyła jednak przede wszystkim do stworzenia sformalizowanej polityki miejskiej. Wyrazem tego było sporządzenie w 1997 r. raportu „W kierunku polityki miejskiej w Unii Europejskiej”⁵, którego podstawowe przesłanie dotyczyło określenia miasta jako najważniejszego miejsca europejskiej gospodarki i życia społecznego. Wskazano także miejsce, jakie *implicite* zajmuje polityka miejska w dotychczasowych dokumentach unijnych. Kolejny dokument KE dotyczył zrównoważonego rozwoju miast i określono w nim główne cele polityki miejskiej oraz 24 akcje, które miały doprowadzić do realizacji poniższych celów:

- 1) wzmocnienie gospodarczej prosperity i rynku pracy w miastach,
- 2) wspieranie polityki równości, przeciwdziałanie wykluczeniu i odnowa obszarów miejskich,
- 3) ochrona i poprawa środowiska miejskiego z uwzględnieniem celów zrównoważonego rozwoju lokalnego i globalnego,
- 4) promocja dobrego zarządzania miastem i wzmacnianie samorządności lokalnej⁶.

---

² Art. 158 Traktatu z Amsterdamu zmieniającego traktat o Unii Europejskiej, Traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie oraz niektóre związane z nimi akty, z dnia 2 października 1997 r. Traktat wszedł w życie 1 maja 1999 roku.

³ Berg L. van den, Braun E., Meer J. van der, 2007, [3], s. 39-45.

⁴ Obok tego zainicjowano przeprowadzanie tzw. audytu miejskiego, który jest obecnie najbardziej szczegółowym badaniem sytuacji w miastach europejskich i źródłem bogatych danych. Pilotażowe badanie w tej formule zostało przeprowadzone w 1999 r. w 58 największych miastach Europy (z wyjątkiem Paryża i Londynu, ze względu na stopień trudności) i obejmowało zebranie około 480 zmiennych wyjściowych dla przekrojowych badań. Pozytywna ocena badania sprawiła, że Komisja Europejska ponownie uruchomiła procedurę audytu miejskiego w pełnym zakresie w 2003 i po uzupełnieniu danymi z nowych krajów związkowych badaniem zostało objętych ponad 250 miast z 27 krajów UE. Kolejne badanie przeprowadzono w latach 2006-2007 i założono powtarzanie badań co trzy lata (*State of European...*, 2007, [14], s. 2).

⁵ *Towards an Urban...*, 1997, [16], s. 4-12.

⁶ *Sustainable Urban Development...*, 1998, [15], s. 6-22.

Z punktu widzenia polityki miejskiej na poziomie europejskim raport ten miał kluczowe znaczenie, określił bowiem ramy włączenia obszarów miejskich do finansowania ze środków funduszy strukturalnych, co zostało ostatecznie potwierdzone w „Agendzie 2000”. Państwa członkowskie UE nie były jednak skłonne jednoznacznie pozytywnie ocenić formowanie ogólnoeuropejskiej polityki miejskiej⁷. Jakkolwiek kraje, które miały już w tym czasie politykę miejską na poziomie krajowym, w tym przede wszystkim Francja, Belgia i Holandia, widziały ogromny postęp i możliwości dalszego wzmacniania roli miast w Europie, to inne kraje, w tym Niemcy, zwracały uwagę na nieobecność polityki miejskiej w ustalonych pierwotnie traktatach założycielskich Wspólnoty i były co najmniej sceptycznie do niej nastawione. Nie zmieniło to jednak faktu, że ministrowie odpowiedzialni za politykę miejską z krajów UE próbowali na nieformalnych spotkaniach stworzyć ramy zintegrowanej polityki miejskiej⁸. Ich efektem było kilka ważnych ustaleń, począwszy od dokumentu z Lille aż do „Karty lipskiej”⁹.

Program pracy z Lille, będący efektem francuskiego przewodnictwa w Radzie Europy, opierał się na opracowaniu Europejskiego Komitetu ds. Rozwoju Przestrzennego¹⁰, który badał możliwości zbliżenia polityki miejskiej UE i europejskiej perspektywy rozwoju przestrzennego (*European Spatial Development Perspective – ESDP*), a w konsekwencji zbudowania połączonej polityki przestrzennej, obejmującej całość zagadnień związanych z rozwojem przestrzennym miast¹¹. Główne osiągnięcie polityczne to sformułowanie dziewięciopunktowego planu dalszych prac nad polityką miejską na poziomie europejskim:

- 1) uznanie istotnej roli małych, średnich i dużych miast w rozwoju miast,
- 2) opracowanie nowych strategii na poziomie krajowym i lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem podejść zintegrowanych i zorientowanych na realizację celu,
- 3) wspieranie społeczności lokalnych na obszarach kryzysowych,
- 4) tworzenie instrumentów społecznej i etnicznej integracji na obszarach kryzysowych (zdeprymowanych społecznie),
- 5) wspieranie rozwoju miast przeciwdziałającego procesom segregacji i wykluczenia zarówno na poziomie jednostek sąsiedzkich, jak i całych miast,
- 6) wspieranie partnerstwa publiczno-prywatnego, szczególnie na terenach strukturalnie słabych,
- 7) zwiększenie współpracy, transferu wiedzy i wymiany dobrych praktyk między państwami UE,
- 8) zwiększenie wykorzystania technologii informacyjnych w odniesieniu do problemów miejskich,
- 9) dalsze badania powiązań między poszczególnymi obszarami polityki miejskiej¹².

Chociaż program był w zasadzie jedynie dokumentem wewnętrznym KE i nie miał mocy wiążącej, a więc jego wpływ na realną politykę miejską był w chwili podpisania niewielki, jego znaczenie polegało przede wszystkim na podtrzymywaniu debaty miejskiej w Unii Europejskiej. Okazało się to zresztą przydatne już w niedługim czasie. Komisja

⁷ *Opinion of the Committee...*, 1998, [11].

⁸ Atkinson R., 2001, [1], s. 385-406.

⁹ Eltges M., Nickel E. M., 2007, [6], s. 479-486.

¹⁰ *Proposal for a Multiannual Programme...*, 2000, [12].

¹¹ Atkinson R., Dühr S., 2002, [2].

¹² *Proposal for a Multiannual Programme...*, 2000, [12], s. 56-57.

Europejska zwróciła się do państw członkowskich z propozycją włączenia finansowania obszarów objętych oddziaływaniem polityki miejskiej i przestrzennej jako podpunktów finansowania rozwoju regionalnego. Mimo sprzeciwu Niemiec propozycja została przyjęta w maju 2001 r.

Kolejny ważny, choć znów nieformalny dokument wyznaczający kierunek polityki miejskiej powstał w czasie belgijskiego przewodniczenia Radzie Europy, tym razem zapisany jedynie w postaci wniosków z nieformalnego spotkania ministrów odpowiedzialnych za politykę miejską w państwach członkowskich¹³. Odwołując się do programu z Lille i zapisów dotyczących tworzenia sieci współpracy i wymiany dobrych praktyk, podjęto nową inicjatywę wspólnotową – URBACT, będącą częścią URBAN II, przeznaczoną właśnie do wzmacniania transferu doświadczeń międzynarodowych w dziedzinie polityki miejskiej. Jako podstawę dyskusji na spotkaniu potraktowano „Drugi raport dotyczący spójności społecznej i ekonomicznej” Komisji Europejskiej¹⁴, który podkreślał rolę polityki miejskiej w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu i ekonomicznemu, a także tworzeniu warunków spójności społecznej i ekonomicznej na terenie miast. Przywołano także postanowienia już istniejących dokumentów, podkreślając kontynuację dotychczasowych kierunków europejskiej polityki miejskiej.

Podczas holenderskiego przewodnictwa, w 2004 r., przyjęto kolejny nieformalny dokument „Rotterdam Urban Acquis”¹⁵, który grupował podstawowe zasady polityki miejskiej UE w pięć głównych kategorii:

- priorytety (konkurencyjność, spójność społeczna, zrównoważona jakość środowiska naturalnego, a także traktowanie miast jako żywych miejsc o określonej tożsamości kulturowej i możliwościach wyboru);
- mechanizmy udanej polityki miejskiej (zintegrowanie wszystkich poziomów polityki miejskiej, programy miejskie dopasowane do rzeczywistych potrzeb miasta, długoterminowość polityki, delegacja uprawnień decyzyjnych na najniższy szczebel administracji – *empowerment*, wzmacnianie zaufania między szczeblami administracji);
- zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron (promowanie PPP oraz partycypacji społecznej, partnerzy prywatni muszą działać w porozumieniu z lokalną władzą, konieczna współpraca z ekspertami);
- osiąganie zrównoważonego rozwoju przestrzennego (skoncentrowanie na długoterminowych strategiach dla zdegradowanych oraz prosperujących obszarów, rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych oparte na rozwiązaniach regionalnych; wzmacnianie współpracy instytucjonalnej między miastami i regionami, tworzenie sieci miejskich opartych na funkcjonalnej kooperacji między miastami małymi, średnimi i dużymi);
- transfer wiedzy i dobrych praktyk (gromadzenie i wymiana dobrych praktyk między miastami w obrębie regionu, kraju i UE, cykliczna ewaluacja polityk miejskich i ich ulepszanie, doskonalenie instrumentów i wiedzy w zakresie rewitalizacji miast).

---

¹³ *Conclusions of the Belgian...*, 2001, [4].

¹⁴ *Second Report in Economic...*, 2001, [13].

¹⁵ *Ministerial Meeting...*, 2005, [10].

Wyraźnie podkreślono sygnalizowaną już wcześniej w poprzednich dokumentach potrzebę prowadzenia zintegrowanej polityki wobec obszarów kryzysowych. Najważniejsze z punktu widzenia rozwoju europejskiej polityki miejskiej, zwłaszcza że ustalenia te zostały podjęte na pierwszym spotkaniu ministrów po rozszerzeniu UE o dziesięciu nowych członków¹⁶, było wprowadzenie do dokumentów dwóch pojęć: dobrego zarządzania miastem (*good governance*), którego przykłady powinny być promowane w innych miastach jako dobre praktyki, oraz delegowania uprawnień decyzyjnych na podmioty lokalne (*empowerment*).

W końcu 2005 r. pod przewodnictwem Wielkiej Brytanii odbyło się kolejne nieformalne spotkanie ministrów odpowiedzialnych za politykę miejską. Jego efektem było podpisanie dokumentu znanego jako *Bristol Accord*¹⁷, którego główną osią było zdefiniowanie trwałych społeczności (*sustainable communities*) poprzez katalog ośmiu cech: aktywność i zintegrowanie, dobre zarządzanie, dobre powiązania, dobre ukształtowanie, świadomość ekologiczna, prosperity gospodarcza, dobre wyposażenie w infrastrukturę, sprawiedliwość społeczna. Zwrócono również uwagę na konieczność interdyscyplinarnego podejścia planistów i polityków miejskich do problemów miast. Dużym przełomem było także włączenie do instrumentów finansowych polityki miejskiej, w której jak dotąd na poziomie unijnym królowały fundusze strukturalne, również środków z kredytów, darowizn, samoopodatkowań oraz lokalnych funduszy rozwoju miast. Brytyjska polityka miejska podzieliła się z UE swoimi doświadczeniami w dziedzinie finansowania i w znaczny sposób rozszerzyła możliwości finansowe realizacji polityki miejskiej na forum europejskim.

Dyskusje poprzedzające kolejny okres programowania i sformułowanie w 2005 r. „Perspektywy finansowej na lata 2007-2013”¹⁸ wiązały się z silnymi naciskami na uwzględnienie polityki miejskiej, przynajmniej w odniesieniu do obszarów kryzysowych, jako osobnej kategorii finansowania. Kolejne działania KE mające na celu wzmocnienie roli polityki miejskiej w polityce strukturalnej UE noszą nazwę Agendy 2007. Dotyczyły przede wszystkim formalnego uznania miast za siły napędowe europejskiej gospodarki w dokumencie strategicznym dotyczącym polityki strukturalnej po 2007 r. Uznano również znaczenie zrównoważonego rozwoju miast dla zrównoważonego rozwoju regionu, szczególnie miast średnich. Wprowadzono również obowiązkowe współuczestnictwo (na zasadach partnerstwa) władz administracyjnych kolejnych szczebli w tworzeniu programów miejskich. Określono zadania, jakie mogą być w ramach wspierania zrównoważonego rozwoju dofinansowywane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz w odniesieniu do problemów spójności społecznej – ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Ukoronowaniem brytyjskiego wkładu w europejską politykę miejską było wprowadzenie nowego instrumentu finansowania – JESSICA (*Joint European Support*

---

¹⁶ Efektem tego spotkania było też utworzenie platformy informacyjnej EUKN (*European Urban Knowledge Network*), która gromadzi oprócz dokumentów unijnych również wzorce dobrych praktyk pochodzące z inicjatywy URBACT czy opracowywane w sieci EUROCITIES (<http://www.eukn.org/eukn/themes/index.html>).

¹⁷ *UK Presidency – EU Ministerial...*, 2006, [17].

¹⁸ Por. Maruhn R., Emmanouilidis J.A., 2005, [9], s. 1-3.

for Sustainable Investment in City Areas)¹⁹, opartego na lokalnym funduszu rozwoju miasta i PPP. Najważniejszym osiągnięciem Agendy 2007 nie jest jednak wprowadzenie innowacyjnego instrumentu finansowego, lecz włączenie polityki miejskiej, co prawda jedynie w aspekcie zrównoważonego rozwoju, do głównego nurtu polityki strukturalnej UE.

W maju 2007 r., podczas niemieckiego przewodnictwa w Radzie Europy doszło do kolejnego nieformalnego porozumienia ministrów ds. rozwoju przestrzennego i polityki miejskiej krajów członkowskich, w czasie którego podpisano „Kartę lipską na temat zrównoważonych miast europejskich”²⁰. Cele polityczne zawarte w „Karcie lipskiej” sformułowano w postaci czterech głównych strategii – kierunków polityki, których realizacja jest zadaniem UE na najbliższe lata:

- 1) umacnianie strategii rewitalizacji budownictwa miejskiego,
- 2) wspieranie niedrogiego i wydajnego transportu publicznego,
- 3) wzmocnienie lokalnej gospodarki i lokalnej polityki na rynku pracy,
- 4) zainicjowanie aktywnej polityki w zakresie edukacji i kształcenia dzieci i młodzieży²¹.

Aby osiągnąć wymienione powyżej cele, kraje członkowskie UE potrzebują spójnej polityki i strategii rozwoju miast na poziomie krajowym. Ramy tworzone na poziomie krajowym powinny stworzyć miastom pole działania i zagwarantować stabilne finansowanie, głównie poprzez pomoc w uzyskiwaniu środków z funduszy unijnych. Również włączenie inwestorów prywatnych w procesy rozwoju miast wymaga wyznaczenia ram strategicznych, przede wszystkim w zakresie subwencjonowania podejmowanych przez nich działań. „Karta lipska” jest również zachętą dla miast do korzystania z doświadczeń innych miast i wzajemnego wspierania się w zdobywaniu nowych doświadczeń.

„Karta lipska” nie daje szczegółowych wytycznych co do dalszych działań krajów UE w zakresie polityki miejskiej, przesuwając bowiem ciężar odpowiedzialności na kolejne szczeble administracji krajowej: władzę centralną, regionalną i lokalną, za ostateczny kształt polityki miejskiej. Podkreśla jednak, że miasta są w polityce UE na tyle istotne, że wszystkie szczeble krajowej administracji powinny współpracować i wspólnie tworzyć politykę miejską (również w zakresie rewitalizacji). Od polityki władz zależą bowiem możliwości ożywienia kryzysowych lub zagrożonych kryzysem miast europejskich i udział w tym prywatnych inwestorów. Istotnym czynnikiem jest natomiast podkreślenie nowych możliwości finansowania, jakie daje m.in. JESSICA.

Zamierzeniem twórców „Karty lipskiej” było opracowanie dokumentu zbierającego i syntetyzującego dotychczasowe ustalenia w zakresie polityki miejskiej UE z poszczególnych, opisanych powyżej dokumentów. Nawiązując do programu z Lille, „Karta lipska” czyni ze zintegrowanej polityki miejskiej konieczny warunek urzeczywistnienia koncepcji

---

¹⁹ JESSICA to wspólna inicjatywa KE, Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Banku Rozwoju Rady Europy, przeznaczona do wspierania innowacyjnych i dochodowych projektów urbanistycznych, mogących się przyczynić do trwałego rozwoju miast. Zastosowano zwrotne instrumenty finansowe, dzięki czemu możliwe będzie wielokrotne wykorzystanie przyznanych dotacji unijnych (*JESSICA in Poland...*, 2008, [8]).

²⁰ „Karta lipska na temat zrównoważonych miast europejskich” przyjęta z okazji nieformalnego spotkania ministrów w sprawie rozwoju miast i spójności terytorialnej w Lipsku, w dniach 24-25 maja 2007 r. (<http://www.eukn.org/binaries/eukn/eukn/policy/2007/8/leipzig-charta-adr-pl.pdf>).

²¹ Eltges M. i in., 2007, [6].

zrównoważonego rozwoju. W odniesieniu do postanowień z Rotterdamu nastąpiło w „Karcie lipskiej” dodatkowe wzmocnienie roli polityki względem młodzieży i wspierania lokalnej gospodarki i rynku pracy jako warunków zrównoważonego rozwoju kryzysowych obszarów miejskich. W stosunku do „Bristol Accord” podkreślono konieczność równorzędnego traktowania wzrostu gospodarczego, zasad równości społecznej i ochrony środowiska.

Najistotniejszym, jak się wydaje, efektem ewolucji polityki miejskiej UE do tego momentu jest wskazanie na konieczność stworzenia zintegrowanej polityki miejskiej dla całej Europy, opartej na wymianie doświadczeń między państwami członkowskimi, sieci kontaktów (m.in. w ramach URBACT czy EUROCITIES). Problemem pozostaje jednak ciągle nieformalny charakter polityki miejskiej i podporządkowanie polityce regionalnej. Ciągła dyskusja, która towarzyszy powstawaniu europejskiej polityki miejskiej, mimo że prowadzona na marginesie oficjalnej polityki, wpływa jednak stymulująco na politykę miejską krajów członkowskich. Dodatkowym stymulatorem są także programy miejskie, w tym w szczególności inicjatywa URBAN, której efekty w znacznym stopniu wpłynęły na rozwój krajowych polityk miejskich wszystkich uczestników.

Literatura

1. Atkinson R., 2001, *The Emerging 'Urban Agenda' and the European Spatial Development Perspective: Towards an EU Urban Policy?*, „European Planning Studies”, vol. 9, nr 3, s. 385-406.
2. Atkinson R., Dühr S., 2002, *The Committee on Spatial Development's 'Multiannual Programme of Co-operation in Urban Affairs within the European Union': A Framework for the Development of an EU Urban Policy?*, Paper presented at the EURA/EU-POLIS conference on 'Urban and Spatial European Policies', 18-20 April, Turin.
3. Berg L. van den, Braun E., Meer J. van der, 2007, *National Policy Responses to Urban Challenges In Europe*, Euricur, Ashgate, Aldershot.
4. *Conclusions of the Belgian Presidency at the End of the Informal Meeting of Minister for Urban Policy*, 2001, Belgian Presidency, Brussels, 9 October 2001.
5. Eltges M. i in., 2007, *Die deutsche EU-Ratspräsidentschaft – Impulse für die Stadt – und Raumentwicklungspolitik in Europa*, „Informationen zur Raumentwicklung”, Heft 7/8.
6. Eltges M., Nickel E. M., 2007, *Europäische Stadtpolitik: Von Brüssel über Lille nach Leipzig und zurück*, „Informationen zur Raumentwicklung”, Heft 7/8, s. 479-486.
7. *Financial Discussion Paper on Structure of the EU Budget*, 2005, Council of the European Union, Brussels.
8. *JESSICA in Poland. Financing Urban Regeneration*, 2008, JESSICA Task Force, Materiały z konferencji „Finansowanie rewitalizacji miast”, 20.11.2008, Warszawa.
9. Maruhn R., Emmanouilidis J. A., 2005, *Agenda 2007. The Conflict over the Financial Framework 2007-2013*, Centre for Applied Policy Research, nr 1/2005.
10. *Ministerial Meeting Urban Policy „Cities Empower Europe” – Conclusions Dutch Presidency 2004*, 2005, Ministry of Interior and Kingdom Relations, the Netherlands.
11. *Opinion of the Committee of the Regions on 'Towards an urban agenda in the European Union'*, 1998, Committee of the Regions, „Official Journal of the European Communities”, 98/C251/04.
12. *Proposal for a Multiannual Programme of Co-operation in Urban Policy within the European Union*, 2000, Committee on Spatial Development (CSD), Marseille (Lille Action Programme).
13. *Second Report in Economic and Social Cohesion*, 2001, Commission of the European Communities, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

14. *State of European Cities Report. Adding Value to the European Audit*, 2007, ECOTEC.
15. *Sustainable Urban Development in the European Union: A Framework for Action*, 1998, European Commission, COM(98)605 final, Brussels.
16. *Towards an Urban Agenda in the European Union*, 1997, European Commission, COM(97)197 final, Brussels.
17. *UK Presidency – EU Ministerial Informal on Sustainable Communities*, 2006, Office of the Deputy Prime Minister (ODPM), Policy Papers, London.

EVOLUTION OF THE EUROPEAN STAND ON URBAN POLICY IN 1975-2007

Abstract. The paper presents evolution of the joint stand of the European Union on urban areas since 1975, when the European Regional Development Fund was established, until the execution of the Leipzig Charter. Due to the lack of formal grounds to develop urban policy as a separate EU policy, both the European Commission and the Parliament keep looking for other methods of exerting an influence in that field, through, among other things, the community initiatives (URBAN, Urbact), and through non-formal documents, which set out common directions of development for European cities, and which voice common views of member states of high political significance. There is also another idea lying behind those measures: to emphasize the role of cities in the development of Europe, and to stimulate debate on sustainable development of cities in EU member states.

The goal of the paper is to trace changes in the approach to the development of cities as expressed by those documents, and to show links between that non-formally established interpretation of the European urban policy and other specific EU policies, including the spatial policy.

Key words: urban policy, European Union, Leipzig Charter.

Mgr Aleksandra Jadach-Sepiolo
Doktorantka w Katedrze Inwestycji i Nieruchomości SGH
w Warszawie